

پوش دو درجه کمتر در مقابله با ناترازی انرژی؛ آیا این تلاش‌ها می‌تواند بحران انرژی را حل کند یا تنها مسکنی موقتی است؟

مدیریت ناکارآمد و پوش‌های بی‌اثر

رئیس کمیسیون انرژی اتاق ایران: پوش دو درجه کمتر می‌تواند نهایتاً باعث ۶۰ میلیون مترمکعب صرفه‌جویی باشد، میزان کمبود ما ۳۰۰ مترمکعب است

افزایش تعرفه‌ها و پوش‌های موقت بدون اصلاحات ساختاری در مدیریت انرژی، ناترازی را حل نخواهد کرد و تنها باعث تحمیل فشار بیشتر به مردم و بخش‌های تولیدی می‌شود

روزنامه پیام

سال بیستم | شماره پیاپی ۳۰۱۷ | چهارشنبه ۲۸ آذرماه ۱۴۰۳ | قیمت ۵ هزار تومان

www.payamema.ir

وزارت میراث‌فرهنگی در حالی مجوز نخستین حراج آثار تاریخی ایران را صادر کرده که نگرانی‌ها از تسهیل قاچاق آثار و ضعف نظارت مطرح است

حراج پارسه در سایه ابهامات قانونی

نبود فهرست جامع از اموال تاریخی در اختیار نهادهای دولتی و غیردولتی، خطر جدی برای حفاظت از آثار فرهنگی در شرایط بحران محسوب می‌شود

بررسی پیامدهای ساخت سد‌های ماندگان و سرتنگ شهید بر رودخانه ماربر و منابع آبی اصفهان

رودخانه ماربر در آستانه حذف از نقشه جغرافیایی ایران

رودخانه ماربر

۳

ویژه‌نامه پیام‌ها برای نمایشگاه محیط‌زیست

محیط‌زیست فرصتی که می‌سوزد

نمایشگاه‌های محیط‌زیست می‌توانند بستری برای ارائه راهکارهای عملی باشند، به شرط آنکه با همکاری دولت، سازمان‌ها و مردم به اقدامات ملموس و مؤثر منجر شوند

بحران پنهان آب؛ چرا جامعه از ابعاد واقعی کمبود آب و تهدیدهای آن بی‌خبر است؟

آب بحرانی که هنوز نمی‌شناسیم

آلودگی هوا در ایران، عامل مرگ هزاران نفر؛ افزایش ۱۶ درصدی مرگ‌های منتسب به ذرات معلق در ۱۴۰۲

وقتی آسمان مزه خاک می‌گیرد

خبرنگاران محیط‌زیست چگونه گزارش‌هایشان را منتشر می‌کنند؟

در قلب بحران

تحلیل برنامه‌های جهانی برای کرین صفر و لزوم پیروی صنایع ایران از این الگو برای آینده‌ای پایدار

صنایع و بحران‌های اقلیمی

وقتی هنرمندان در نقش محافظان طبیعت ظاهر می‌شوند؛ آگاهی‌رسانی به دنیای سبز یا زبان ستارگان

ستاره‌ها برای نجات سیاره

نفوذ آلودگی پلاستیکی به اقیانوس‌ها و خاک‌ها، از جمله بزرگترین چالش‌های زیست‌محیطی جهان است که تأثیرات آن به بدن انسان‌ها نیز سرایت می‌کند

پلاستیک در رگ‌های زمین

برنامه حضور همکاران پیام ما در نمایشگاه محیط‌زیست

ردیف	نام و نام خانوادگی	سمت	زمان حضور
۱	نکیسا خدیژی	مدیر مسئول	چهارشنبه ۲۸ آذر
۲	شبنم رحمتی	دبیر آنلاین	
۳	شبنم شکوریان	دبیر ویژه‌نامه‌ها و امور رویدادها	
۴	تیوا صمدیان	مدیر هنری	
۵	یاسر خدیژی	دبیر عکس	
۶	صدف سرداری	دبیر صفحه آخر	
۷	مریم محمودخواه	دبیر صفحه مد پایدار	
۸	هیوا همتی	خبرنگار	
۹	محمد زز	کارشناس بازاریابی و فروش	
۱۰	عرفانه بهرام‌جردی	کارشناس روابط‌عمومی و امور استان‌ها	
۱۱	لی‌لی میرافضل	کارشناس روابط‌عمومی	پنجشنبه ۲۹ آذر
۱	افشین امیرشاهی	سردبیر	
۲	یاسر خدیژی	دبیر عکس	
۳	فاطمه باباخانی	دبیر محیط‌زیست و منابع طبیعی	
۴	فروغ فکری	روزنامه‌نگار محیط‌زیست و منابع طبیعی	
۵	عرفانه بهرام‌جردی	کارشناس روابط‌عمومی و امور استان‌ها	
۶	لی‌لی میرافضل	کارشناس روابط عمومی	جمعه ۳۰ آذر
۱	افشین امیرشاهی	سردبیر	
۲	شبنم شکوریان	دبیر ویژه‌نامه‌ها و امور رویدادها	
۳	ستاره حجتی	دبیر انرژی، کشاورزی و جامعه محلی	
۴	حمید میرزاده	روزنامه‌نگار محیط‌زیست	
۵	فرح ابوطالبی	خبرنگار حوزه مسئولیت اجتماعی	
۶	ساغر کوهستانی	ویدیو ژورنالیست	
۷	هیوا همتی	خبرنگار	
۸	عرفانه بهرام‌جردی	کارشناس روابط‌عمومی و امور استان‌ها	
۹	لی‌لی میرافضل	کارشناس روابط‌عمومی	شنبه ۱ دی
۱	نکیسا خدیژی	مدیر مسئول	
۲	فریبا نباتی	دبیر تحریریه	
۳	شبنم شکوریان	دبیر ویژه‌نامه‌ها و امور رویدادها	
۴	ساغر کوهستانی	ویدیو ژورنالیست	
۵	مریم محمودخواه	دبیر صفحه مد پایدار	
۶	هیوا همتی	خبرنگار	
۷	محمد زز	کارشناس بازاریابی و فروش	
۸	عرفانه بهرام‌جردی	کارشناس روابط‌عمومی و امور استان‌ها	
۹	لی‌لی میرافضل	کارشناس روابط عمومی	

محیط‌زیست فرصتی که می‌سوزد

نمایشگاه‌های محیط‌زیست می‌توانند بستری برای ارائه راهکارهای عملی باشند، به شرط آنکه فراتر از گفتگو رفته و با همکاری دولت، سازمان‌ها و مردم به اقدامات ملموس و مؤثر منجر شوند

سایه‌ها است که در ایران شاهد برگزاری کنفرانس‌ها، جلسات و نمایشگاه‌هایی با محوریت محیط‌زیست هستیم اما نمایشگاه اطلاع‌رسانی این تلاش‌ها تنها به بحث و گفتگو محدود شده و نتوانسته است ما را از بحران‌های جدی نجات دهد.

هم صدایی برای زمین نمایشگاه سبز در مسیر امید

زمین، این خانه سبز و بی‌همتا، مدتی دیگر ناب‌سنگینی رخسار را ندارد. صدای زمین را می‌شنوی؟ زلزله‌های جنگلی رودخانه‌ها، نسیم‌های سنگین هوای آلوده و انفجاری باران‌های بی‌جان که باران‌ها را در دل خاک نمی‌نشانند. امروز، بیش از هر زمان دیگری، زمان جدایی‌ناپذیر زمین برای کتف‌هاست و استخوان و شش‌ها صدای زمین در میان صنوبری روزمرگی‌ها. نمایشگاه محیط‌زیست فرصتی است تا این هم‌صدایی را به نوح برسانیم؛ فرصتی که در آن دغدغه‌ها، افکار و مایل‌ها طبیعت را دست در دست هم می‌دهند و راهکارها و راه‌حل‌ها برای نجات زمین را فریاد می‌زنند. اینجا نمایشگاه، سراسر آنجایی که دانش، خلاقیت و تعهد در کنار هم قرار می‌گیرند تا مسیر نجات را روشن کنند. در این نمایشگاه، از ابتکارات نوین در فناوری‌های پاک گرفته تا پروژه‌های طلایه برای کاشتی آلودگی‌ها و استفاده‌ها بهره‌بردار. همگی یک پیام واحد را منتقل می‌کنند: ما هنوز هم می‌توانیم زمین را نجات دهیم. این رویداد تنها یک نمایش نیست؛ بلکه فرصتی است برای بازرگاری، بازاریابی و اقدام.

هم‌صدایی برای زمین، نکرده همکاری در دولت گرفته تا صنایع از فعالان تا تک‌تک مد‌سازان، با هم می‌توانیم زمین را نجات دهیم. این رویداد تنها یک نمایش نیست؛ بلکه فرصتی است برای بازرگاری، بازاریابی و اقدام.

بررسی پیامدهای ساخت سدهای ماندگان و سرتنگ شهید بر رودخانه ماربرُ و منابع آبی اصفهان

رودخانه ماربرُ در آستانه حذف از نقشه جغرافیایی ایران

چرا مدیران و موافقان انتقال آب به‌جای ساماندهی عرصه‌ها، با شرایط اقلیمی اصفهان، باز هم چشم به مناطق آبخیز سرشاخه‌های زاگرس و دنا دارند؟

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

| **یهمن ایزدی** |

| **فعال محیط‌زیستی** |

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

نگاه سیاست‌زده سبب شده است برای ایجاد شرایط اقتصاد صنعتی و کشاورزی افزون‌بر ظرفیت مناطق و مغایر با وضعیت اقلیمی اصفهان، ضمن بی‌توجهی به دانش و تجربه اصفهائیان کهن که با شرایط اقلیمی‌اصفهان سازگاری داشتند و بهترین مدیریت حفاظت از منابع آب و خاک را با ایجاد اقتصاد معیشتی در زمینه کشاورزی و صنعت اعمال کردند، چندین دهه مدیران سازمان‌محور و سهل‌انگار، زنگ خطر بحران منابع پایه و محیط‌زیست را در آن خطه هنرپرور به صدا درآوردند. آنها ناهنجاری‌های موجود در مدیریت منابع آب کشور را نمی‌بینند یا نمی‌خواهند باور کنند. استان اصفهان دارای کارنامه بسیار منفی معیشتی در تنگناهای به وجود آورده است، بااین‌حال، مدیران همان روند مدیریت ناکارآمدشان از چند دهه پیش تا کنون را می‌پوشند و به‌هم‌خوردگی شرایط زیستی در آن اقلیم خشک و نیمه‌خشک را باعث شده‌اند. در چنین شرایط خطرناکی مشاهده می‌کنیم پدیده فرونشست در حال بلعیدن اصفهان است و همچنین آلودگی هوا فراتر از خط بحران، آن دیوار را ناپاسمان کرده است. در کنار آن عدم اعمال مدیریت حفاظت و بهره‌برداری پایدار توازن هیدرولوژیک، تبدیل تالاب بین‌المللی گاوخونی به کویر را تسهیل کرده و روند زندگی زیست‌مندان را با بحران‌های متعدد روبه‌رو ساخته است. این مصائب همگی بدلیل عدم معرفت پومشناختی مسئولین از گذشته تا کنون و داشتن تفکر سازه‌ای است که موجب شده حال اصفهان روزبه‌روز وخیم‌تر شود. حالا هم پروژه پمپاژ و انتقال آب در شبکه لوله‌گذاری دهانه گشاد در حوالی مورک از توابع سمریم و در شش کیلومتری سد در به‌همراه حال احداث ماندگان اعتراض مردم را به‌همراه داشته و آنها بارها نسبت به این رویه انتقاد کرده‌اند.

تُ **پروژه‌های بدون ارزیابی محیط‌زیستی و اعتراض مردم**
انجام پروژه‌هایی بر عرض رود ماربرُ و بدون ارزیابی محیط‌زیستی و مجوز سازمان محیط‌زیست موجب ایجاد تنش اجتماعی و انتقادات شدید آحاد مردم و کنشگران محیط‌زیست نسبت به بی‌توجهی مسئولان استان اصفهان به حفظ تعادلات طبیعی و اجتماعی به‌ویژه در استان کهگیلویه‌وبویرواحمد شده است. به‌جای حل چالش قبلی اما شاهدیم‌که رونمایی تابلو احداث سد «سرتنگ شهید» در سر شاخه‌های رود ماربرُ نگرانی و ناراضیاتی مردم ساکن در آن ناحیه را که عموماً از جامعه ارجمند قشقایی‌اند، بیش‌ازپیش کرده است.

فاصله سد در منظر اجرائی «سرتنگ شهید» تا محل پمپاژ و انتقال با شبکه لوله‌های دهانه گشاد حدود ۴۵ کیلومتر است. متعاقباً از این نقطه با فاصله شش کیلومتر احداث سد ماندگان بر رود ماربرُ را شاهدیم. به‌علاوه برداشت حقه‌بهران ماربرِ به‌منظور شرب هزاران هکتار باغات سیب و ….. در بخش‌های پادنا علیا، وسطی و سفلی در طول خط سیر رود ماربرُ را هم داریم. مجموع این شرایط سبب می‌شود رود ماربرُ بعد از سد ماندگان بسیار کم‌آب یا خشک شود و عملاً این رود برای همیشه از نقشه جغرافیای طبیعی ایران حذف شود. در «سرتنگ شهید» سرشاخه‌های متعدد «تنگ سبویی»، و «دره دراز» و «تنگ شش‌دانگ» جاری است که مجموعاً رودخانه ماربرُ را تشکیل می‌دهند. این رودها محل آبخیز چکاد «پارن پیر» به ارتفاع ۴۳۰۲ متراز سطح دریای آزاد و ارتفاعات رشته‌کوه استحفاظی دنا شرقی هستند.

تالاب «برم» (سپاه» محل زمستان‌گذرانی پرندگان مهاجر کنارآبزی است، ضمن اینکه قلمرو خرس‌های قهوه‌ای دنا،کبک دری و سایر گونه‌های جانوری هم در سرتنگ شهید قرار دارد. رویشگاه‌های جنگلی متراکم خوشک، ارزن، بادام، شهن، زالزالک، بنبو (از خانواده زبان گنجشک)، وهل (سرو کوهی– ارس) و … بانک ژنتیک گیاهی را در این منطقه ایجاد کرده‌اند. موقعیت اره‌ای «سرتنگ شهید» به‌گونه‌ای‌است که از سدها سال پیش سکونت ۸۰۰ خانوار در ۱۲ تیره از طایفه فارسی‌مدان ایل قشقایی که اقتصاد منطقه آنان دامداری و کشاورزی و بیشتر باغداری است را تسهیل کرده است. سالانه ۴۸۰ خانوار با‌عدار از ۱۰۵۰ هکتارباغ، محصولات گردو و ۳۰۰۰ تن سیب پر کیفیت برداشت می‌کنند که بیشتر به کشورهای همجوار صادر می‌شود. وجود استپ‌ها در این مکان، پرتراکم‌ترین مراتع را تسهیل کرده است؛ به‌طوری‌که حدود ۵۰ مزرعه تولید عسل و ۲۹۰ دامدار دارای پروانه چرا در آن مکان زندگی و سالانه حدود ۵۰۰ تن گوشت قرمز و فرآورده‌های لبنی به بازار عرضه می‌کنند. درصورت اجرا و آ‌گیری سد «سرتنگ شهید»، همه اینها در حوضه دریاچه ذخیره‌گاهی سد قرار می‌گیرند و ضمن از بین رفتن شرایط طبیعی آن منطقه، موقعیت اجتماعی و اقتصادی آن سامان نیز از بین می‌روند. جامعه محلی نیز با از بین رفتن شرایط زندگی معتادان و به‌هم خوردن درآمدهای اقتصادی ناچاربه کوچ اجباری وحاشیه‌نشینی می‌شوند. اثرات مخرب پروژه‌های سدسازی و سایر مکانیزم‌های یک‌سویه انتقال آب، تبعات گسترده‌ای دارد. بومیان که به ارزش‌های

سرزمین‌شان در کنار کسب درآمد‌های معیشتی، حس تعلقات روحی و عاطفی عمیقی دارند با ترک سکونتگاه قدیمی‌شان و مهاجرت اجباری، با مشکلات متعدد در سکونتگاه‌های جدید مواجه می‌شوند که برابند آن کاهش استاندارد زندگی، افزایش مشکلات مرتبط با سلامت و بهداشت، تنش‌ها و تضادها خواهد بود. از سوی دیگر، به‌هم خوردن شرایط اقتصادی و اجتماعی جوامع اسکان‌یافته اجباری را شاهدیم. شوربختانه بدلیل برنامه‌های یک‌سویه سدسازان که عملاً توجهی به مطالعات جامعه‌شناختی و پومشناختی نمی‌کنند، آنها تا امروز از منظر اجتماعی و اقتصادی نیز آسیب و خسارات فراوانی به کشور وارد کرده‌اند که درصورت اجرائی سدهای سرتنگ شهید و ماندگان، مشکلات موصوف در سطح وسیعی تشدید می‌شود. از سوی دیگر درصورت احداث سد، تغییرات آب‌وهوایی و به‌هم خوردن شرایط سامانه رطوبت آن منطقه تسهیل می‌شود و به‌ویژه در فصل بهار زمینه سرمازدگی باغات جانبی و پائین‌دست سد شدت می‌یابد.

تُ **رونق کشاورزی با کوچ اجبار روستائیان؟!**

مسئولین و مدیران اجرائیی سدها دلایل اصلی ساخت این سازه‌ها را رونق اقتصادی حاصله از کشاورزی و صنعت عنوان می‌کنند؛ چنانچه از همین منظر به ایجاد سد سرتنگ شهید توجه کنیم، این سؤال پیش می‌آید که چرا تفکر سازه‌ای مدیران اصفهان به این مهم توجه نمی‌کنند که اجرائی این سد و انتقال آب ماربرُ به نواحی خشک اصفهان، تخریب شرایط طبیعی و ویرانی محل زندگی هزاران نفر تولیدکننده که نقش بسزایی در کارآفرینی و رشد اقتصادی کشور دارند، را به‌دنبال خواهد داشت! چرا مدیران و موافقان انتقال آب به‌جای ساماندهی عرصه‌ها، با شرایط اقلیمی اصفهان، باز هم چشم به مناطق آبخیز سرشاخه‌های زاگرس و دنا دارند؟ تلاشی که به‌هم خوردن تعادلات اجتماعی و طبیعی دیگر نواحی اجتماعی ساکن در مناطق آبخیز زاگرس را محقق می‌کند! چرا مدیران سدسازی اصفهان با طرح‌های انتقال آب از رود ماربرُ به عواقب مهلک و خطرناکی که در حوزه مبدأ ایجاد می‌شود، عنایت جدی ندارند؟ متأسفانه سیاست‌های ناپایدار در حفاظت از منابع آب موجب شده است مسئولان قادر به درک عواقب این تصمیمات برای آینده محیط زیست و زندگی مردم نباشند. از سوی دیگر، اصرار برای تحقق طرح غیراصولی در سدسازی «سرتنگ شهید» در حوزه اجتماعی آن سامان نیز خلل وارد می‌کند و موجب تنش‌های شدید اجتماعی و شکاف بین

تُ **ضعیف جایگاه محیط‌زیست با جداسازی مدیریت دنا**

رشته‌کوه دنا بخش مهمی از رشته‌کوه ابرسن مرکزی است و نقش بسزایی در ایجاد تعادل اکولوژیک جنوب‌غرب کشور ایفا می‌کند. این رشته‌کوه مانند دیواری عظیم، بین مرزهای چهار استان همجوار حائل شده است. اقلیم دنا بخشی از میراث طبیعی جهان است و همین ویژگی موجب شده است از هزاره‌های پیشین در صدر سکونتگاه‌های دیرینه بشری قرار گیرد و شاهکارهای خلاقیت و دانش بشری در آن زیست ناحیه شکل بگیرد. وجود ارتفاعات گوناگون در دنا و تنوع آب‌وهوایی ناشی از آن منجر به پیدایش بوم‌ناحیه‌های مختلف و ارزنده‌ای در عرصه محدود آن بوم‌سازگان شده است. همین مزیت سبب شده است در کنار شکل‌گیری مراکز اجتماعی و همچنین تنوع اقوام در نقاط مختلف دنا، آن اقلیم از افزایش تنوع رویشگاه‌های گیاهی و زیستگاه‌های جانوری قابل‌توجهی برخوردار شود و متأثر از آن ترکیب پیچیده ارزشمندی از تنوع گونه‌های گیاهی و جانوری در آن بوم‌ناحیه به‌وجود آید.

تنوع‌زیستی کم‌ظئیر و منابع آب این منطقه با تأمین موقعیت اقتصادی، اجتماعی چندین استان همجوار، نقش مهمی در ارتقای اقتصاد کشور با ایجاد معیشت پایدار ایفا می‌کند. رویشگاه‌های متنوع بوم‌سازگان دنا ۴۷۵ گونه گیاهی است. در زیستگاه‌های این منطقه همچنین ۱۶۹ گونه جانوری وجود دارد و پلنگ بزرگترین گوشتخوار در رأس هرم غذایی آن قرار دارد. اما با تمامی مزیت‌های جهانی که دنا دارد، شوربختانه در چند دهه اخیر فشارهای انسانی و تعرض به ارزش‌های طبیعی آن اقلیم و از همه مهمتر عدم شناخت ارزش‌های طبیعی و منابع پایه آن زیست‌بوم، موجب شده است متخلفین مکرراً و به شیوه‌های گوناگون، کوه‌های سر به فلک کشیده، دره‌ها و یخچال‌ها، دشت‌های حاصلخیز، منابع آب، مراتع و جنگل‌ها و تنوع‌زیستی آن اقلیم حیات‌بخش را مورد تعرض و بهره‌برداری‌های یک‌سویه و مخرب قرار دهند.

وضعیت ژئومرفولوژی (زمین‌ریخت‌شناسی) دنا معرف پرفرازترین چین‌خوردگی‌های بوم‌سازگان زاگرس است که ۵۱ چکاد (قله) فراتر چهار هزار متر از سطح دریای آزاد را در پیکره ۷۶ کیلومتری‌اش جای داده است. همین مزیت طبیعی باعث شده است از ارتفاع سه هزار و ۳۰۰ متر تا فراتر از چهار هزار متر، انواع برف‌چال‌ها و یخچال‌های دائمی در میان دره‌های پرنشیب‌وفراز و بریدگی‌های میان‌بال‌هایش تشکیل شوند.

زاگرس (ابرسن) مرکزی، دارای سه حوضه کلان آبخیز در مناطق زاینده‌رود و تالاب گاوخونی، کارون و بختگان و مهارلو در فارس بعد از مراسم رونمایی از احداث سد شهید در روزهای اخیر پیش‌درآمدهایی داشته است. هزاران نفر از جامعه عشایر قشقایی که از دیرباز نقش پراهمیتی برای ایجاد موازنه‌های اجتماعی، اقتصادی و اجتماعی جوامع نگرانی بسیاری دارند، آنها با نشست‌های بی‌دریی، تدوین طومار، راه‌اندازی کارزار و گردهمایی در محل اجرائی سد سرتنگ شهید، اعتراض خود را به گوش مسئولین و آحاد مردم رسانده‌اند. ازاین‌رو، انتظار می‌رود برنامه‌ریزان کلان کشور تا عواقب تصمیمات یک‌سویه آمران ایجاد سد، وضعیت منطقه را حادتر نکرده‌اند، به‌جد درباره جلوگیری از اجرائی سد و بازگرداندن آرشش روحی و اجتماعی به ساکنان سرتنگ شهید کوشش کنند.

سابقه احداث سد «سرتنگ شهید» به دهه ۱۳۸۰ بازمی‌گردد. حدود ۲۰ سال پیش سازمان آبمنطقه‌ای استان فارس مطالعات

گمانه‌زنی‌هایی روی سرشاخهٔ ماربرِ در مدخل تنگ شهید و برم سپاه کرد و وارد فاز اجرائیی ایجاد سد در آن منطقه و انتقال با به‌سمت نواحی شمالی استان فارس مثل شهرستان آباده تا ابرکوه شد. این اقدام آن زمان با مخالفت انجمن‌های محیط‌زیستی، نیروهای محلی و کارشناسان مواجه و احداث سد شهید با وجود هزینه‌های مقدماتی و گمانه‌زنی توسط سازمان مجری تعطیل شد. با تغییر غیراصولی سیستم یکپارچه مدیریت منطقه استحقاقی و پارک ملی دنا و احاله مدیریت بخش شمال‌شرقی دنا به استان اصفهان (سرل آن در روزنامه پیام ما مورخ دوم مرداد سال جاری منتشر شد)، با نظر به اجرائی

عملیات غیرقانونی سد ماندگان و همچنین شبکه پمپاژ آب حوالی روستای مورک که هر دو منابع آب رود ماربرِ را نشانه رفته‌اند، این گزاره در ادهان عمومی‌به‌ویژه آحاد مردم و فعالان محیط‌زیست استان کهگیلویه‌وبویرواحمد تقویت شد که احاله مدیریت مناطق استحقاقی و پارک ملی بخش شمال‌شرقی دنا صرفاً برای به زاویه راندن مخالفت سازمان حفاظت محیط‌زیستی استان کهگیلویه‌وبویرواحمد است تا آب‌های دنا و رود ماربرِ را به حوضه‌های داخلی اصفهان منتقل کنند. مردم استان کهگیلویه‌وبویرواحمد اعلام کرده‌اند احداث سد سرتنگ شهید موجب افزایش اعتراضات آنان و همچنین ستایر قشقایی ساکن در سرتنگ شهید را فراهم کرده

منابع اصلی تأمین ذخایر آب شیرین سهم وافری از تأمین ۴۰ درصد از آب‌های تجدیدپذیر زاگرس را داشته باشد و بیشترین نقش را در رشد اقتصادی استان‌های همجوار و جنوب کشور ایفا کند.

بنابراین، بخش مهمی از مناطق آبخیز رودهای کارون و بخشی از حوضه آبخیز رودخانه گر در استان فارس و همچنین قسمتی از حوضه آبخیز رودخانه دز از ارتفاعات آبخیز دنا نشئت می‌گیرند و از طریق رودخانه‌های بشار و ماربرِ در جنوب‌غرب و شمال‌شرق آن رشته‌کوه در استان‌های کهگیلویه‌وبویرواحمد و جنوب اصفهان که در طرفین طولی رشته‌کوه دنا قرار دارند، نهایتاً به رودخانه دز می‌پیوندند.

ارتفاعات و کوهپایه‌های دنا سرشار از چشمه‌هایی است که پرکیفیت‌ترین آب را به زیست‌مندان ناحیه اجتماعی دنا و همچنین سایر استان‌های همجوار تا جلگه خوزستان ارائه می‌دهد و به همین دلیل، از دیرباز نقش بسزایی در ارتقای بخش اقتصادی برخی از استان‌های جنوبی و جنوب‌غربی کشور داشته است.

وجود ده‌ها چشمه، آبشار و تالاب در منطقه دنا، مانند چشمه شش‌دانگ و تالاب (برم) سپاه واقع در سرتنگ شهید موجب شده است سدها مجاری آبریز و ده‌ها رود از این رشته‌کوه جاری شود و بزرگترین رودخانه دنا با نام ماربرُ را در کوهپایه‌های چکاد چهار هزار و ۳۰۲ متری پازن پیر واقع در شمال‌شرق دنا به‌وجود آورند. رودخانه بشار که منشأ آن مناطق آبخیز شمال‌غرب استان فارس است نیز در خط سیرش به‌سمت استان چهارمحال‌وبختیاری، از کوهپایه‌های جنوب‌غرب دنا می‌گذرد و آب‌های چندین رود و مناطق آبریز دنا به آن می‌پیوندند که در نهایت این رودها بخش قابل‌توجهی از آب رودخانه بشار را تأمین می‌کنند.

رودخانه‌های ماربرُ و بُشار به‌موازات رشته‌کوه دنا، هرکدام در شمال‌شرق و جنوب‌غرب ناحیه دنا جریان دارند. رودخانه ماربرِ به‌موازات رشته‌کوه دنا از جنوب‌شرق به‌سوی شمال‌غرب جریان دارد و پس از گذر از دهستان پادنا وسطی و رسیدن به روستای رودبار، به‌سمت جنوب‌غرب و روستای آب ملخ تغییر مسیر می‌دهد و بعد از گذشتن از جوار روستای خرسان به رود خرسان تغییر نام می‌دهد و در مسیر خویش به‌سمت شمال‌غرب گرایش می‌یابد و مجدداً در روستای سینه نمک به‌سوی جنوب‌غرب پیش می‌رود و نهایتاً در ناحیه روستای دو راه به رودخانه بشار می‌پیوندد و رودخانه خرسان را تشکیل می‌دهند. رود خرسان نیز به‌سوی استان‌های چهارمحال‌وبختیاری و خوزستان پیش می‌رود و نهایتاً وارد رود دز و رود کارون می‌شود. رودهای ماربرُ و بُشار درواقع محدوده‌های طبیعی رشته‌کوه دنا را تشکیل می‌دهند و اثر مطلوبی در ایجاد رطوبت منطقه دنا ایفا می‌کنند.

پارهای از مناطق طبیعی جهان مانند رشته‌کوه دنا، به‌دلیل وجود ارزش‌های طبیعی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی از جایگاه خاصی برخوردارند تا جایی که به‌طور فزاینده‌ای، حتی ایجاد تعادلات اکولوژیک منطقه‌ای و حتی زیست‌کره تأثیرگذارند. این‌گونه مناطق از چنان اهمیت زیست‌پالایی برخوردارند که در سیاست‌گذاری‌های کلان باید در تمامی سطوح اعم از انواع بهره‌برداری در وهله نخست برنامه‌های مدیریت پایش و حفاظت و اعمال کنند. بدیهی است هرگونه مسامحه یا بی‌تفاوتی دراین‌باره، ضمن از بین بردن اکوسیستم‌های گران‌سنگ کشور، تأثیرات سوء و مخربی بر تعادلات طبیعی، اجتماعی و اقتصادی می‌گذارد. منطقه استحفاظی دنا نیز مانند برخی از مناطق طبیعی کشور، همواره مورد بی‌مهری و تعرض برخی از ناآگاهان و سازمان‌هایی قرار گرفته که برای توسعه پروژه‌های خویش و به‌ویژه انتقال آب‌های حیاتی آن به دیگر مناطق به‌ویژه سرزمین‌های خشک حوزه مرکزی اصفهان، هیچ‌گونه توجهی به ارزشیابی و ملاحظات زیست‌محیطی نمی‌کنند و منابع پایه و عرصه‌های زیست‌پالای دنا را مورد تاخت‌وتاز و تصاحب قرار داده‌اند. هرچند مدیریت مناطق استحفاظی و پارک ملی دنا که در

جایگاه دهمین ذخیره‌گاه زیست‌کره در فهرست سازمان بین‌المللی یونسکو ثبت شده است، با متجاوزان مقاله می‌کند، اما بدلیل ضعف عمده‌ای که در ساختار مدیریت سازمان حفاظت محیط‌زیست وجود دارد، همواره اجرائی طرح‌های مخرب در طبیعت به‌مراتب در جایگاه بالاتری نسبت به اعمال مدیریت ضعیف آن سازمان قرار دارد. جداسازی مدیریت حفاظت یکپارچه رشته‌کوه دنا و الحاق مدیریت زیستگاه‌ها و مناطق بخش شمال‌شرقی دنا به استان اصفهان در سال جاری با ایجاد ایستگاه پمپاژ آب از رود ماربرُ در حوالی روستای مورک، اقدام به احداث سد غیرقانونی ماندگان و هم‌اکنون اعلام رسمی مسئولین اصفهان درباره آغاز عملیات احداث سد سرتنگ شهید در منشأ اصلی حوضه‌های آبخیز رود ماربرُ از جمله اقداماتی است که به کوچک‌انگاری و به انزوا کشیدن اعمال مدیریت سازمان‌های متولی به‌ویژه سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌انجامد.

اعلام رسمی مسئولین اصفهان

درباره آغاز عملیات احداث

سد سرتنگ شهید در منشأ

اصلی حوضه‌های آبخیز رود

ماربرُ از جمله اقداماتی است

که به کوچک‌انگاری و به

انزوا کشیدن اعمال مدیریت

سازمان‌های متولی به‌ویژه

سازمان حفاظت محیط‌زیست

می‌انجامد

اصرار برای تحقق طرح

غیراصولی در سدسازی »

سرتنگ شهید» در حوزه

اجتماعی آن سامان نیز خلل

وارد می‌کند و موجب تنش‌های

شدید اجتماعی و شکاف بین

جامعه به دو قطب مخالف

و موافق به‌ویژه بین ساکنان

پایین و بالادست سد می‌شود.

این اقدام نامنی‌های اجتماعی

و شکاف بین جوامع محلی را

سبب می‌شود، همچنان که بعد

از مراسم رونمایی از احداث سد

سرتنگ شهید در روزهای اخیر

پیش‌درآمدهایی داشته است

عکس نوشت

معبد هندوها به نام «بُت گوری» نیز معروف است. بدگفته سدیدالسلطنه، در سال ۱۳۱۰ هجری قمری محمدخان سعدالملک در ازای مبلغی ناچیز اجازه بنیان این معبد را به هندوها داد. این بنا به سبک کاملاً هندی ساخته شده و مربوط به دوره قاجار و عصر مظفرالدین شاه قاجار است و علت ساخت آن وجود هندوهایی بوده است که در بندرعباس تجارت می‌کردند.

سینمای ایران

هیئت انتخاب جشنواره فیلم فجر معرفی شدند

هیئت انتخاب بخش سینمای ایران در جشنواره چهل‌وسوم فیلم فجر معرفی شدند. به گزارش روابط عمومی چهل‌وسومین جشنواره فیلم فجر، رنا آزادی‌ور (بازیگر)، آرش خوشخو (روزنامه‌نگار و منتقد سینما)، سعید سهیلی (نویسنده، کارگردان و تهیه‌کننده)، منیر قیدی (نویسنده و کارگردان)، حسین کریمی (مدیر فرهنگی)، محمود گیرلو (کارشناس رسانه و منتقد سینما) و محمدرضا مصباح (تهیه‌کننده) ارزیابی آثار رسیده در دبیرخانه جشنواره در بخش سینمای ایران را آغاز کردند.

جشنواره

«پسر کوهستان» مسافر اسپانیا شد

«پسر کوهستان» به کارگردانی احسان کمرخانی به جشنواره بین‌المللی فیلم کوهستانی «پیرنه» اسپانیا راه یافت. به گزارش روابط عمومی مرکز گسترش سینمای مستند، تجربی و پویانمایی، در جشنواره بین‌المللی فیلم کوهستانی «پیرنه» فیلم‌هایی با موضوعات کوهستانی، ماجراجویی و طبیعت به نمایش درمی‌آیند. جوایز این جشنواره شامل بهترین فیلم کوتاه مستند، بهترین فیلم انیمیشن کوتاه، جایزه بهترین فیلمنامه و جایزه تماشاگران است. چهارمین دوره این جشنواره ۱۷ تا ۲۲ فوریه ۲۰۲۵ برابر با ۲۹ بهمن تا ۴ اسفند برگزار می‌شود.

نکته

شهر بی‌خاطره:

باغ‌هایی که جایشان را به سایه سیمان دادند

چند درجه بالا برده است. این روند، شدت جزایر حرارتی شهری را افزایش می‌دهد، مصرف انرژی را بیشتر می‌کند و محله‌ها را به کوره‌هایی خاموش مبدل می‌سازد. متخصصان مدیریت محیط‌زیست در گزارش‌های اخیر بیان کرده‌اند که ریزگردها و آلاینده‌ها بدون حضور درختان بلند و محوطه‌های سرسبز، مجال بیشتری برای ماندگاری و چرخش در فضای تنفسی انسان می‌یابند.

صاحب‌نظران حوزه معماری شهری، زمانی طراحی شهر را بر مبنای هم‌زیستی با باغ‌ها و فضاهای طبیعی توصیه می‌کردند، اما در بسیاری از مناطق، زمین‌های بکر به جای حفظ ارزش محیط‌زیستی، به بستر ساخت برج‌های تجاری بدل شده‌اند. این تغییر کاربری، نقش اساسی در کاستن از تنوع‌زیستی محله‌ها بازی می‌کند. بدون گنجینه‌های سبز، پرندگان مهاجر کمتر در حاشیه شهر فرود می‌آیند، حشرات گرده‌افشان جایی برای تداوم چرخه حیات نمی‌یابند و هویت محله‌ها در حصار سخت سرمایه‌فرومی‌رود.

در لابه‌لای آمار و پژوهش‌ها، خاطراتی جان می‌گیرد: رهگذر، به یاد پنجره چوبی خانه‌ای قدیمی می‌افتد که روزی رویه‌روی آن درخت تازنجی استوار بود، برگی بر زمین می‌افتاد و بادی خنک رایحه بهار نارنج را در کوچه می‌پراکند؛ اکنون نه صدای برگ‌های لرزان که صدای

ماشین‌آلات، نه بانگ گنجشک که زوزه آسانسورهای صنعتی، زمین زیر پای عابران به جای خاک نرم، سنگینی بتن را حس می‌کند. هوای داغ، تنفس را دشوار و محله را بیگانه جلوه می‌دهد.

بررسی‌های انجام‌شده در مراکز تحقیقات شهری ایران نشان می‌دهند راهبردهایی برای باززنده‌سازی فضاهای سبز از طریق بام‌های سبز، دیوارهای پوشیده از گیاه و ایجاد پارک‌های چوبی در معابر باریک در دست مطالعه است. این ابتکارات حرکتی تازه در برابر جریان سریع ساخت‌وسازهای بی‌ملاحظه رقم می‌زند. تلاش‌هایی خاموش، ولی استوار، برای بازگرداندن ذره‌ای از طراوت و خنکای از دست‌رفته جریان دارد. در صورت عملی شدن این ایده‌ها، نقش فضای سبز بار دیگر در کاهش آلودگی هوا و تنظیم دمای محلی دیده می‌شود، جریان زندگی دوباره در کوچه‌ها جاری می‌شود و باغ‌های گمشده در حافظه مردم شکلی تازه و معاصر به خود می‌گیرند، هرچند نه به همان شکوه دیرین.

در سایه برج‌های بتنی، رد پای باغ‌های از دست‌رفته هنوز در خاطرات و تصاویر قدیمی جریان دارد. شاید در لابلای این خاطرات و جستجوی راهکارهای پایدار، بار دیگر کوچه‌های با بویی سبز، صدایی پرند‌دوار و جانی آرامش‌بخش از نو شکل گیرد.

بابک نبی | روزنامه‌نگار

قفسه

مقدمه‌ای بر میراث زمین‌شناختی ایران

کتاب «مقدمه‌ای بر میراث زمین‌شناختی ایران» نوشته «بهرام نکویی صدیقی» از سوی انتشارات «مهکامه» در سال ۱۴۰۱ به چاپ رسیده است.

در معرفی این کتاب آمده است: «کره زمین و محیط‌زیست آن فقط دارای تنوع عظیم زیستی نیست بلکه تنوع زمین‌شناختی (غیرزیستی) بی‌شماری هم دارد. مدت زیادی است موضوع حفاظت از پدیده‌های زمین‌شناختی در سراسر اروپا و جزیره تاسمانی و انگلستان به‌شدت شروع شده است. در واقع، قرن بیست‌ویکم زمان ظهور بازگشت دوباره بشر به حفظ طبیعت بی‌جان است. با اینکه در ادوار پیشین بشر، از جمله در ایران باستان، جوامع سرخپوستی و سایر ادیان الهی و غیرالهی، احترام به طبیعت همواره مطرح بوده است، ولی با ظهور عصر جدید، به‌ویژه چهارصد سال اخیر، در اروپا و ایالات متحده آمریکا بیشترین بهره‌کشی‌ها از طبیعت انجام و با نگاه سودجویانه، طبیعت با بی‌احترامی بشر مواجه شده است. این بی‌احترامی به طبیعت در اثر سودجویی و نیاز به تأمین انرژی در کشورهای پیشرفته، دامن کشورهای درحال توسعه از جمله کشورمان ایران را نیز در مناطقی مانند عسلویه و

گنج‌نامه

تو را در کوهستان به خاطر می‌آورم
به هنگام دره‌دردی باد
وقتی پلی را از جا می‌کند
در اتاقی کوچک، به اندازه کف دست
و پرچمی که پاییز را دشوار کرده است.
تو را به هنگام باریدن باران
-حلزونی که بیهوده برگی را مرطوب می‌کند-
تو را در مه
وقتی که به رود نزدیک می‌شود
چون پیغامی خونین به خاطر می‌آورم
و سنگ‌ها
سعی می‌کنند خونت را پنهان کنند.
غلامرضا برونسان

مقصد

کاروانسرای دیر گچین
مادر کاروانسراهای ایران در دل کویر

پیام ما | در دل کویرهای قم، جایی که سکوت و سادگی کویر با تاریخ و تمدن پیوند خورده است، کاروانسرای دیر گچین همچون نگینی قد برافراشته و هزاران قصه از رهگذران و مسافران کهن را در دل خود نهفته دارد. این کاروانسرا، یکی از مهم‌ترین و قدیمی‌ترین کاروانسراهای ایران، به دلیل عظمت و شکوه معماری‌اش به «مادر کاروانسراهای ایران» شهرت دارد.

دیر گچین در ۸۰ کیلومتری شهر قم و در مسیر جاده قدیم قم-تمدن پیوند خورده است و تاریخ ساخت آن به دوران ساسانی بازمی‌گردد. این کاروانسرا در مسیر راه ابریشم و جاده‌های پررفت‌وآمد واقع شده بود که از قلب ایران می‌گذشت و تجار، کاروان‌ها و مسافران را به‌سمت مقاصد دور و نزدیک هدایت می‌کرد.

معماری بی‌نظیر در دل کویر
کاروانسرای دیر گچین با مساحتی حدود ۱۲ هزار مترمربع، یکی از بزرگ‌ترین کاروانسراهای ایران است. این بنا با چهارپایه‌ای با دیوارهای قطور و

ویژگی‌های منحصر به فرد آن به‌شمار می‌رود که نشان از اهمیت این مکان در آن دوران دارد.

قصه‌های دیر گچین: از ساسانیان تا صفویان
دیر گچین در دوران ساسانیان ساخته شد و در دوره‌های مختلف، از جمله دوران اسلامی و صفویان، بازسازی و مرمت شد. شاه‌عباس صفوی که به کاروانسراهای مسیر جاده ابریشم توجه ویژه‌ای داشت، دستور داد این بنا مرمت شود و همچنان نقش حیاتی خود را در سفرهای تجاری و زیارتی حفظ کند.

جاذبه‌ای برای گردشگران امروز
امروزه کاروانسرای دیر گچین به‌عنوان یکی از آثار تاریخی ارزشمند ایران در فهرست آثار ملی ثبت شده و به مقصدی جذاب برای گردشگران داخلی و خارجی تبدیل شده است. این بنا تاریخی در شب‌های کویر با آسمان پرستاره‌اش و در روز با معماری چشم‌نواز و قصه‌های شنیدنی‌اش، روح هر بازدیدکننده‌ای را تسخیر می‌کند.

کاروانسرای دیر گچین فقط یک بنای تاریخی نیست بلکه بازتابی از تاریخ، معماری و فرهنگ ایران‌زمین در گذر زمان است. اگر روزی گذرتان به کویرهای قم افتاد، دیدار از این مادر کاروانسراها را از دست ندهید و در سکوت جادویی‌اش، نجواهای رهگذران تاریخ را بشنوید.